

مقررات کیفری و بررسی تخلفات پسماند

قبل از تصویب قانون مدیریت پسماندها، هیچ مصوبه جامعی در خصوص کنترل و مقابله با پسماندها وجود نداشت و احکام و قواعد آن تابع قوانین و مقررات پراکنده ای از جمله قانون شهرداری ها، قانون مجازات اسلامی (بحث آلودگی محیط زیست ماده ۶۸۸) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا، آیین نامه بهداشت محیط و قانون طرز جلوگیری از بیماری های آمیزشی و بیماری های واگیردار مصوب ۱۳۲۰ بود. در ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی ریختن زباله در خیابان یکی از مصادیق تهدید علیه بهداشت عمومی تلقی می شود. همچنین مطابق ماده «۲۴» قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا سوزاندن و انباشتن زباله های شهری و خانگی و نیز هر گونه نخاله در فضای باز و معابر ممنوع اعلام شده است. با تصویب قانون مدیریت پسماندها در سال ۱۳۸۳ تحولی اساسی در حقوق در این زمینه پدیدار شد. این قانون با یک نگاه جامع به مساله پسماند پرداخت که از مهم ترین ویژگی های آن می توان به نکات زیر اشاره کرد.

مقابله با پسماند، وظیفه ای عمومی

در ماده «۱» قانون مدیریت پسماندها مقابله با آثار زیانبار پسماندها و مدیریت بهینه آن ها و رعایت سیاست های مقرر در آن بر عهده همه وزارتخانه ها، سازمان ها و موسسات و نهادهای دولتی و غیردولتی، شرکت ها و اشخاص حقیقی و حقوقی گذاشته شده است، بنابراین رسیدن به اهداف سیاست های (مدیریت پسماند) نیاز به تجمیع همه امکانات جامعه دارد. با این حال در موارد مختلف همین قانون برای ارگان ها و سازمان ها، وظایف و ماموریت های ویژه ای نیز پیش بینی کرده است:

- سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان متولی عام

- موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی و وزارت بهداشت

- سازمان صدا و سیما

- وزارت جهاد کشاورزی، صنایع و معادن و وزارت کشور

- شهرداری ها و دهیاری ها و بخشداری ها.

قواعد مربوط به دفع پسماندها

مقررات مربوط به جمع آوری و دفع زباله ها به طور مفصل در کد محیط زیست فرانسه بحث شده است. در قانون مدیریت پسماندها برای این امر «مدیریت اجرایی پسماند» پیش بینی شده _ (ماده ۷) که ممکن است به طور مثال خود تولیدکننده یا مقامات دیگر (شهرداری ها و بخشداری ها) باشند.

مقررات کیفی

نوع تخلفات و جرایم پیش بینی شده در این قانون (مواد ۱۶ تا ۲۰) سیاست کیفی ایران «جریمه» محور بوده که البته با توجه به میانی جدید حقوق جزا و سیاست جنایی در جمهوری اسلامی ایران مبنی بر کاستن از حجم مجازات های حبس و جایگزینی مجازات هایی نظیر جزای نقدی یکی از محاسن قانون مدیریت پسماندها محسوب می شود. با این حال نباید از معایب کیفر «جزای نقدی» نیز غافل ماند. جرایم پیش بینی شده در حقوق ایران برای پسماندها اختصار عبارتند از:

۱- نگهداری، مخلوط کردن، جمع آوری، حمل و نقل، خرید و فروش، دفع، صدور و تخلیه پسماندها در محیط

۲- مخلوط کردن پسماندهای پزشکی با سایر پسماندها

۳- تخلیه کردن پسماندهای پزشکی

۴- استفاده و بازیافت پسماندهای پزشکی

۵- نقل و انتقال غیرقانونی برون مرزی و درون مرزی پسماندهای ویژه

۶- استنفاف آلوده کنندگان از توقف عملیاتی اجرایی پس از اخطار به نامبردگان.

از آنچه درباره نظام حقوقی حاکم بر مدیریت پسماندها در حقوق اسلامی گذشت می توان دریافت که قاعده گذاری درباره مدیریت پسماندها حاصل تحول قواعد و قوانین و تطبیق آن ها با الزامات نوین جامعه است. در حقیقت این تحولات نتیجه یک تحول دائمی در زمینه انواع پسماندهاست. نظام حقوقی ایران در این زمینه به طفلی می ماند که «در حال رشد» است که نمونه بارز و جامع آن تصویب قانون مدیریت پسماندها و تجمیع قواعد آن در یک قانون است.